

Asia: VN/28596/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia näkemyksiä teillä on selvitetyn henkilöllisyyden muutosten osalta?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on kansallisen turvallisuuden osalta?

Kansalaisuuslain 6 a §:ssä säädettäisiin kansalaisuuden myöntämättä jättämisestä kansallisen turvallisuuden perusteella. Hallituksen esityksen pykälää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan kansallinen turvallisuus kansalaisuuden myöntämättä jättämisen perusteena voitaisiin käsittää laajemmin kuin aiemmin käytetty valtion turvallisuus.

Hallinto-oikeus toteaa, että säännös mahdollistaa huomattavan paljon tulkintaa. Suoelupoliisin lausunnot olisivat keskeistä selvitystä kansalaisuuden myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa. Suojelupoliisin lausunnot ja niiden sisältö ovat yleensä salassa pidettäviä jopa asianosaiselta itseltään. Maahanmuuttovirasto saa tiedon lausunnon sisällöstä, ja valitusvaiheessa suojelupoliisin edustajia kuullaan hallinto-oikeuden suullisessa käsittelyssä lausunnon sisällöstä ilman asianosaisen läsnäoloa. Kansallisella turvallisuudella perusteltujen kielteisten päätösten määrän kasvaessa lisääntyvät myös asianosaiselta salassa pidettävät päätöksen perustelut. Kehitys on ongelmallista asianosaisen oikeusturvan kannalta.

Millaisia näkemyksiä teillä on nuhteettomuusedellytyksen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on toimeentuloedellytyksen muutoksista?

Kansalaisuussäätelyyn on aina kuulunut jonkinlainen toimeentuloa koskeva edellytys. Nykyisessä kansalaisuuslaissa painopiste on toimeentulolähteen laillisuuden tarkastelussa, kun taas kansalaisuuslain muutosesityksessä korostuu turvattu toimeentulo eli se, huolehtiiko hakija omasta toimeentulostaan ilman huomattavaa yhteiskunnan tukea. Esityksen mukaan on kuitenkin tarkoituksenmukaista varmistaa, että myös sellaisille hakijoille voitaisiin myöntää kansalaisuus, joilla ei olisi tosiasiallista mahdollisuutta täyttää uutta toimeentuloedellytystä esimerkiksi terveydentilaan

liittyvän syyin vuoksi tai poikkeamiselle olisi muutoin olemassa erittäin painava syy. Hallinto-oikeus toteaa, että poikkeussäännös mahdollistaa huomattavan paljon tulkintaa. Odotettavissa onkin toimeentuloedellytyksen täyttämisen ja erityisesti siitä poikkeamisen osalta kielteisiä päätöksiä ja niistä tehtyjä valituksia. Laintulkinnan vakiintuminen voi viedä aikaa.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuden menettämisen muutoksista?

-

Millaisia näkemyksiä teillä on esitysluonnoksen vaikutuksista?

Hallituksen esityksen mukaan muutokset vaikuttavat hallintotuomioistuimiin, joihin kansalaisuutta koskevista päätöksistä voi valittaa (s. 27). Esityksessä ei ole kuitenkaan avattu millaisia vaikutuksia (esim. asianmäärien muutos, valitusasioiden laatu ja laajuus) muutoksella olisi hallinto-oikeuksiin. Mainitun vaikutusarvioinnin perusteella esitysluonnoksen vaikutuksista onkin mahdotonta esittää perusteltuja näkemyksiä.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että Maahanmuuttoviraston kielteisten päätösten määrän lisääntyminen lisää myös hallinto-oikeuksien asianmääriä. Jos lainmuutoksen vaikutuksia hallinto-oikeuksien asianmääriin ei arvioida etukäteen, mahdollinen lisäresursoinnin tarve tulee huomioida myöhemmin täysimääräisesti.

Tähän voitte kirjoittaa muita mahdollisia näkemyksiänne

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet hallinto-oikeustuomarit Kati Korsman ja Vesa Manninen.

Koivuluoma Anu
Itä-Suomen hallinto-oikeus - ylituomari